

Titel: Broedvogels op het Paulinaschor te Terneuzen in 2021

Datum: 22 maart 2023

Auteur(s) D. (Dirk) Verroken

Veldonderzoek D. (Dirk) Verroken

Niet uitgegeven document

© Dirk Verroken (2023)

Alles uit dit document mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron

Als volgt citeren: Verroken, D. (2023). Broedvogels op het Paulinaschor te Terneuzen in 2021. Biervliet.

Samenvatting:

In het rapport wordt toelichting gegeven bij de ligging van het gebied op <https://waarneming.nl/index.php> en de verhouding tussen de 'gebieden' hierop en het reservaat van het Zeeuws Landschap en de geschatte oppervlakte ervan. Er wordt naar beschrijvingen van het gebied verwezen. Ik geef zelf een beschrijving in het kort.

Vervolgens wordt de methode van de broedvogelinventarisatie van het veldonderzoek in 2019-2020-2021-2022 beschreven.

Er volgt een opsomming van de broedvogelsoorten in het gebied met de vastgestelde aantallen territoria in het broedseizoen 2021.

Tenslotte komen er een literatuurlijst en webreferenties.

Om het document af te sluiten worden bijlages gevoegd. 1) het schema van de bezoeken in 2021 door de auteur afgelegd, 2) luchtfoto's en kaarten, 3) een rekenblad met de vastgestelde aantallen territoria broedvogels in de broedseizoenen 2019-2020-2021-2022, op het terrein van het natuureservaat het Paulinaschor.

Broedvogels op het Paulinaschor te Terneuzen in 2021:

Het Paulinaschor is een reservaat van het Zeeuws Landschap. Op waarneming.nl heet het niet toegankelijk deel van het reservaat van het Zeeuws Landschap Paulinaschor 'Paulinaschor' en het toegankelijk deel, dus ten noorden van de golfbreker ter hoogte van de Appelzakweg, tot de spuisluis 'Thomaespolder zeedijk en schor' en ten noordwesten van de spuisluis 'Hoofdplaat – zeedijk oost'. Ik maak een onderscheid tussen een toegankelijk deel en een niet toegankelijk deel, omdat dit blijkt uit de aangebrachte borden, maar ook uit de praktijk waarbij af en toe vissers of wandelaars in het toegankelijk deel gaan (vissen). Op de webpagina van het Zeeuws Landschap staat dat het gebied niet toegankelijk is en dat je vanaf de zeedijk een uitzicht hebt op het gebied. Ik hou mij aan de regel het gebied niet te betreden.

Om praktische redenen heb ik een gebruikerslocatie aangemaakt. Dankzij deze gebruikerslocatie is het mogelijk om het aantal territoria te berekenen in één keer voor het hele reservaat. Dit zelf aangemaakt gebied bedraagt 2,877 km².

Op waarneming.nl bedraagt het gebied 'Paulinaschor', wat ongeveer overeenstemt met het niet toegankelijk deel van het reservaat van het Zeeuws Landschap Paulinaschor 140,1 ha, inclusief de dijk tussen het schor en de weg 'Scheldedijk', en het gebied 'Thomaespolder zeedijk en schor' wat een groot deel vormt van het toegankelijk deel van het reservaat van het Zeeuws Landschap, ten noorden van de golfbreker ter hoogte van de Appelzakweg, tot een rechte lijn denkbeeldig getrokken vanaf het kruispunt Olmendijk en Scheldedijk naar noordoost 82,87 ha, inclusief de dijk tussen het schor en de weg 'Scheldedijk'. Op waarneming.nl bedraagt het toegankelijk deel van het reservaat tussen het gebied 'Thomaespolder zeedijk en schor' en de NW-elijke grens van het reservaat, inclusief de dijk tussen het schor en de weg Dijkeputten, 15 ha, dit maakt deel uit van het gebied 'Hoofdplaat – zeedijk oost'. In totaal komt men op waarneming.nl tot 238 ha oppervlakte dat het reservaat van het Zeeuws Landschap Paulinaschor zou bedragen.

Hieronder het kaartje van de gebruikerslocatie van het reservaat van het Zeeuws Landschap Paulinaschor:

Het verschil in oppervlakte (140 ha!) komt vooral door het veel groter deel van het wad van de Westerschelde dat meegerekend wordt op waarneming.nl dan op de Subsidiekaart SVNL van het Natuurbeheerplan Provincie Zeeland 2023, maar ook door de dijk die ongeveer 4,1 km x 60 m (= 24,6 ha) bedraagt, en ook is meegerekend op waarneming.nl en waarvan de territoria broedvogels ook zijn meegerekend in onderstaande totalen, al maakt die dijk geen deel uit van het reservaat. Het reservaat en de Scheldedijk samen omvatten dus ca. **54,4 ha land** in totaal. Dit is van belang bij de Graspieper en in mindere mate de Veldleeuwerik.

Beschrijving : zie de website van ‘het Zeeuws Landschap’, de website van ‘Delta Birding’ uit 2008 en Wikipedia. Het gaat dus om schorren of kwelders. Op het wad broeden geen vogels. Ik geef hier zelf een korte beschrijving: het belang van het gebied ligt waarschijnlijk in de eerste plaats bij de avifauna, maar ook om andere dieren en planten die in het water te vinden (= zilte graslanden) zijn is het belangrijk. Vogelkijkers komen er dikwijls om te trektellen of om naar de Graszanger te kijken. Op het slik foerageren er vele tientallen Scholekster, soms even veel Wulpen, soms ook Bonte Strandlopers, in kleinere aantallen Tureluurs. In de winter foerageren er vele tientallen Smient. Pijlstaarten en Rosse Grutto’s komen er zelden voor, soms zit de groep IJlandse Grutto’s die vaker aan de Plaskreek of Nummer Eén zit, op het slik. Hetzelfde geldt voor de groep Kieviten en Goudplevieren. Typische soort is de Oeverpieper in het winterhalfjaar, maximaal enkele tientallen. Fraters zitten er slechts zeer uitzonderlijk, Sneeuwgorzen nooit. Groepen Groenlingen, Putters of Kneus zitten er buiten de broedtijd nabij het jaagpad. In de zomer zitten er vaak vele tientallen Kokmeeuw op het wad.

Als broedvogel komen er ca. 12 paren Tureluur en >20 paren Graspieper en ca. 10 paren Rietgors voor, het aantal territoria Graszanger varieert van 1 tot 8 in 2019-2022.

Zie hier de gebieden op <https://waarneming.nl/index.php>:

Hieronder het gebied ‘Thomaespolder zeedijk en schor’ op <https://waarneming.nl/index.php> :

Methodie van de studie: Het opzet van de studie is het bepalen van het aantal territoria, niet in de eerste plaats van het aantal geslaagde broedgevallen. Hiertoe gebruik ik een smartphone, in het veld geef ik op een luchtfoto van het gebied de waarnemingen in via ObsMapp. Ik heb zelf het aantal territoria berekend. Dit steunt vooral op het aantal ‘geldige waarnemingen’, zowel territorium- als nest-indicerende waarnemingen, binnen datumgrenzen en op fusie-afstanden van elkaar, in de broedtijd (meestal van 1 februari tot en met 31 juli) op basis van de zogenaamde SOVON-telrichtlijnen. (zie www.sovon.nl). In de periode van 20 februari tot en met 17 mei 2021 heb ik 4 geldige bezoekrondes verricht, gespreid over 8 bezoeken, van op het jaagpad, gedurende in totaal ca. uren en van 21 augustus tot 21 september 2021 nog eens 2,5 ‘geldige bezoekrondes’, gespreid over 4 volwaardige bezoeken, van op het jaagpad verricht, gedurende in totaal uren, in de periode die goed is voor de Graszanger = in totaal min. 6,5 ‘geldige’ bezoekrondes (zie de bijlage voor bijzonderheden).

Zie hierboven: Het gebied 'Paulinaschor' op <https://waarneming.nl/index.php>

Alle waarnemingen verricht ik vanop het jaagpad, hoewel een groot deel van het gebied toegankelijk is, maar natuurlijk op eigen risico, en eigenlijk alleen bij laagwater. In 2019 heb ik bij berekeningen alleen rekening gehouden met de aantallen territoria op het grondgebied van Terneuzen, niet die op dat van Hoofdplaat. Dat maakt een klein verschil uit bij de Graspieper, Kneu en Tureluur. In enkele gevallen is ook rekening gehouden met waarnemingen van andere waarnemers op <https://waarneming.nl/index.php>.

Op 28 mei 2021 werd ik fietsend naar een broedvogelinventarisatie-ronde in Braakman Zuid op de OostZeedijk nr. 1 in Biervliet omvergereden. Het heeft bijna drie maanden geduurd voor ik opnieuw alleen met de fiets er kon op uit trekken en langer dan één uur vogels kijken.

Broedseizoen 2021:

Grote Canadese gans: 0 territorium

Bergeend: 6 territoria (hoogste broedcode 5), op 22 september al 550 ex. op het Paulinaschor

Nijlgans: 0 territorium

Wilde eend: 3 territoria (hoogste broedcode 5)

Eider: 1 territorium volgens de telrichtlijnen op het toegankelijk deel (= Thomaespolder zeedijk en schor), hoogste broedcode 1: solitair mannetje dat heel lange tijd in deze buurt verblijft (geen balts waargenomen), en van 30 maart tot 22 september aan of nabij het Paulinaschor zat

Kwartel: 0 territorium volgens de telrichtlijnen

Patrijs : 0 territorium (hoogste broedcode 1)

Fazant: 0 territorium volgens de telrichtlijnen (hoogste broedcode 1)

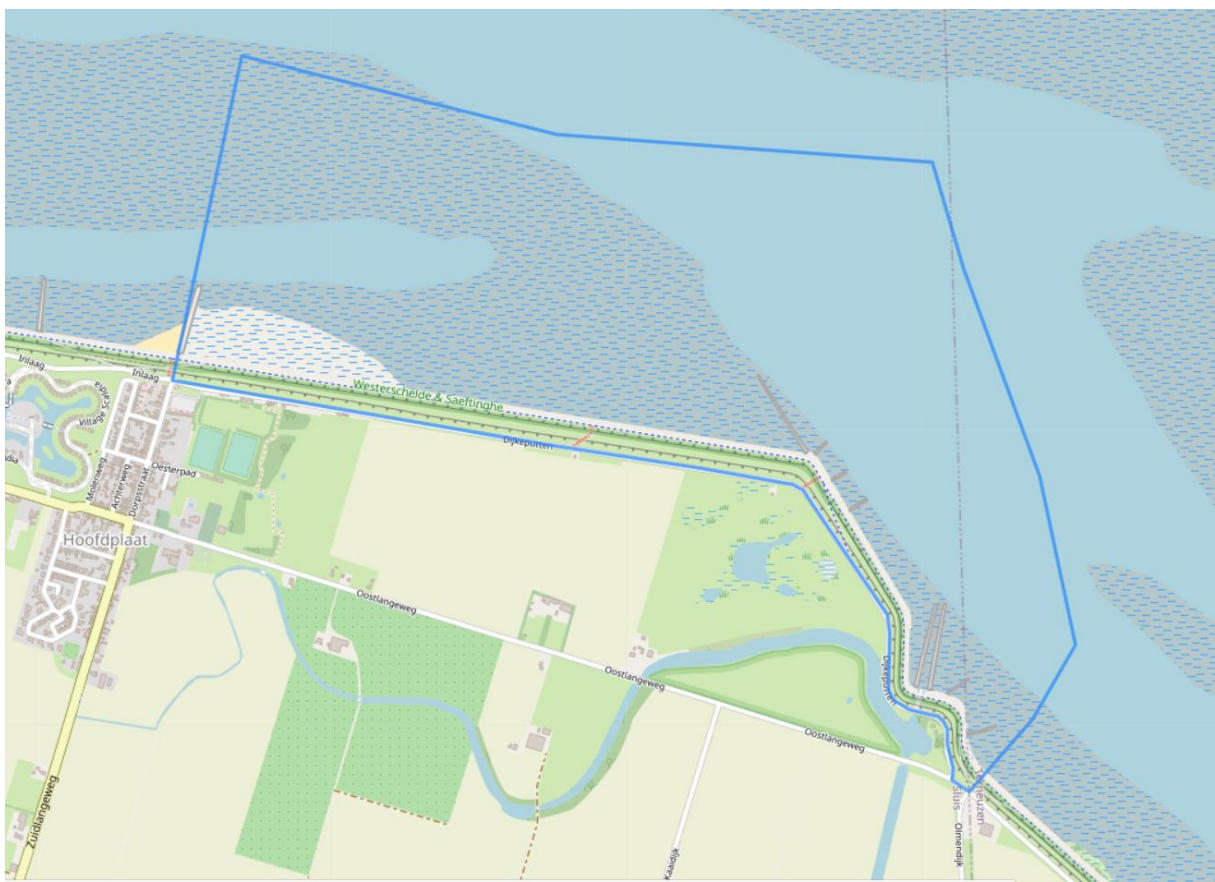
Broedvogels op het Paulinaschor te Terneuzen in 2021

Scholekster: 2 territoria. Onmogelijk te bepalen of er effectief is gebroed en waar dat zich zou hebben voorgedaan, maar er zijn verschillende territorium-indicerende waarnemingen in de goede periode, echter geen nest-indicerende waarnemingen. Waarschijnlijk waren er zelfs 7 territoria, maar de territorium-indicerende waarnemingen ervan vielen buiten de datumgrenzen (= eerste decade juli). Hoogste broedcode 5. Al 930 ex. op 6 september.

Kievit: 0 territorium volgens de telrichtlijnen. 800 ex. op 13 december

Wulp: 1 territorium volgens de telrichtlijnen (hoogste broedcode 4). 190 ex. op 31 augustus.

Hieronder het gebied Hoofdplaat – zeedijk oost op <https://waarneming.nl/index.php>

Tureluur: in totaal 13 territoria: vooral in het niet toegankelijk deel van het Paulinaschor, moeilijk exact te tellen; waarvan op > 2 plaatsen nest-indicerende waarnemingen (hoogste broedcode 7). Alarm op 9 juli.

Buizerd: 0 territorium.

Zilvermeeuw: 0 territorium,

Houtduif: 0 territorium.

Zowel bij Holenduif als Fuut zou tot 1 territorium kunnen worden geconcludeerd, maar de geldige waarnemingen hiervoor vonden niet in geschikt broedbiotoop (geen hol in boom of gebouw resp. rustig zoet of brak water) plaats, dus geen territorium

Velduil: 1 territorium volgens de telrichtlijnen: waarnemers: Luc Bekaert, Adriaan Wissink, Lucien Calle, Alex de Smet, Herralda Damen, Jean Hugé, 8 waarnemingen (o.a. 11 en 13 juni) van 22 april tot en met 2 augustus en op deze laatste datum 2 ex. . Moeilijk te interpreteren: een broedpoging is niet uitgesloten, vooral vanwege de 2 ex. op 2 augustus. Hoogste broedcode 1.

De Torenvalk die broedt in de tuin van Appelzakweg nr. 2, dus vlak bij het Paulinaschor, komt af en toe jagen op het Paulinaschor.

Hierboven het kaartje met de blauwe stippen van baltsend / zingend Tureluur in 2021

De Ekster: 0 territorium: komt soms voedsel zoeken op de dijk aan het Paulinaschor.

Zwarte Kraai: 2 territoriums, broedt allicht aan de (voormalige) hoeses nabij het jaagpad (Appelzakweg en Paulinaweg). Hoogste broedcode 5.

Veldleeuwrik: 0 territoria volgens de telrichtlijnen, op of vlak bij het jaagpad (hoogste broedcode 2: 3 zp. op 7 maart)

Graspieper: 11 à 17 territoria in totaal. **Schatting van 15 territoria.** Op >4 plaatsen nest-indicerende waarnemingen, een deel ervan zelfs bij twee broedsels, van 19 april tot en met 9 juli nest-indicerende waarnemingen (hoogste broedcode 14).

Gele kwikstaart: 0 territorium in totaal (hoogste broedcode 1) volgens de telrichtlijnen, komt er waarschijnlijk alleen voedsel zoeken

Blauwborst: 0 territorium

Roodborsttapuit: > 1 territorium op de dijk tegenover de Appelzakweg, (hoogste broedcode 1)

Graszanger: in totaal minstens 1 territorium. Er is zeker 1 territorium in augustus.

Zang: op 2 data in augustus (Luc Verroken en Gijs Koomen).

Gebiedsnaam	Datum	Hoogste Broedcode	Aantal territoria
Paulinaschor (toegankelijk deel)	augustus 2021	4	1

Grasmus: 1 territorium (hoogste broedcode 4): op de dijk tegenover de Appelzakweg nr. 2

Putter: 0 territorium (hoogste broedcode 2): broedt mogelijks in de tuin aan woning aan Dijkeputten nr. 13

Kneu: 6 territoriums (hoogste broedcode 4)

Rietgors: 7 territoria in totaal (hoogste broedcode 4)

Dirk Verroken

Groenestraat 3

4521RC Biervliet

wespenbuizerd@gmail.com

Literatuurlijst:

Verroken, D. (2020). [Broedvogels op het Paulinaschor te Terneuzen in 2019](#). Biervliet.

Verroken, D. (2021). [Broedvogels op het Paulinaschor te Terneuzen in 2020](#). Biervliet.

VERGEER J.W., BOELE A., VAN BRUGGEN J. & VAN TURNHOUT C. 2023. *Handleiding Sovon broedvogelmonitoring: Broedvogel Monitoring Project en Kolonievogels*. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Webreferenties: <https://www.hetzeeuwse-landschap.nl/natuurgebieden/paulinaschor>

<https://kaarten.zeeland.nl/map/atlasvanzeeland>

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Paulinaschor>

<http://www.deltabirding.nl/paulinaschor.html>

<https://waarneming.nl/locations/7220/species/>

De website van SOVON met alle info per soort, zo bijvoorbeeld over de Koolmees:

<https://www.sovon.nl/nl/soort/14640>

Bijlage 1: De eigen waarnemingen komen gecumuleerd overeen met slechts 4 ‘geldige bezoekrondes’, gespreid over 8 bezoeken van 20 februari tot in juli 2021, van op het jaagpad verricht, gedurende in totaal ca. 13 1/3 uren, zowel in de ochtend- als in de middag (zie hieronder de bijzonderheden). Speciaal voor de Graszanger heb ik nog eens 2,5 ‘geldige bezoekrondes’, gespreid over 4 volwaardige bezoeken van 21 augustus tot en met 22 september 2021, van op het jaagpad verricht, gedurende in totaal 7 uren 50 minuten zowel in de ochtend- als in de middag.

Bezoekschema: Paulinaschor: het niet toegankelijk deel: in totaal 14 u. 20 minuten in februari - mei - september, het toegankelijk deel: in totaal 6 u. 40 minuten in februari – mei - september. Waarvan slechts 13 u. 20 minuten in de periode februari – juli en nog 4 speciale bezoeken voor de Graszanger in augustus en september 2021 en ook erna nog in oktober maar toen zonder territorium-indicerende en nest-indicerende waarnemingen van de Graszanger. In totaal stemmen alle bezoeken overeen met 6,5 normbezoeken.

Toegankelijk deel: 23 februari 2021: 13.40 – 14.45 u. = 1 u. 05 min.

7 maart 2021: 10.15 – 11.30 u. = 1 u. 15 minuten

17 mei 2021: 20.01 – 20.15 u.: 15 minuten

5 juli 2021: 18.10 – 19.40 u.: 1 u. 30 minuten

21 augustus 2021: 9.15 – 9.30 u.: 15 minuten

31 augustus 2021: 10.35 – 11.03 u.: 28 minuten en 11.05 – 11.50 u.: 45 minuten, dus 1 ¼ u. in totaal

6 september 2021: 11.15 – 11.40 u.: 25 minuten

22 september 2021: 12.25 – 13.05 u.: 40 minuten

Totaal 6 u. 40 minuten

Bezoeken aan het niet toegankelijk deel:

20 februari 2021: 10.40 – 12.20 u. = 1 u. 40 min.

23 februari 2021: 12.50 – 13.40 u. = 0 u. 50 min.

7 maart 2021: 9.15 – 10.15 u. = 1 u. 0 min. en 11.40 – 12.30 u. = 0 u. 50 min. , dus 1 u. 50 min.

19 april 2021: 9.55 – 11.40 u. = 1 u. 45 min.

13 mei 2021: 9.05 – 10.10 u. = 1 u. 05 minuten

17 mei 2021: 19.40 – 20.01 u. = 0 u. 20 min.

9 juli 2021: 16.40 – 18.25 u. = 1 u. 45 min.

21 augustus 2021: 9.30 – 10.25 = 0 u. 55 min.

31 augustus 2021: 10.03 – 10.33 u. = 0 u. 30 min.

6 september 2021: 9.11 – 11.12 u. = 2 u. 1 min.

22 september 2021: 9.11 – 10.51 u. = 1 u. 40 min.

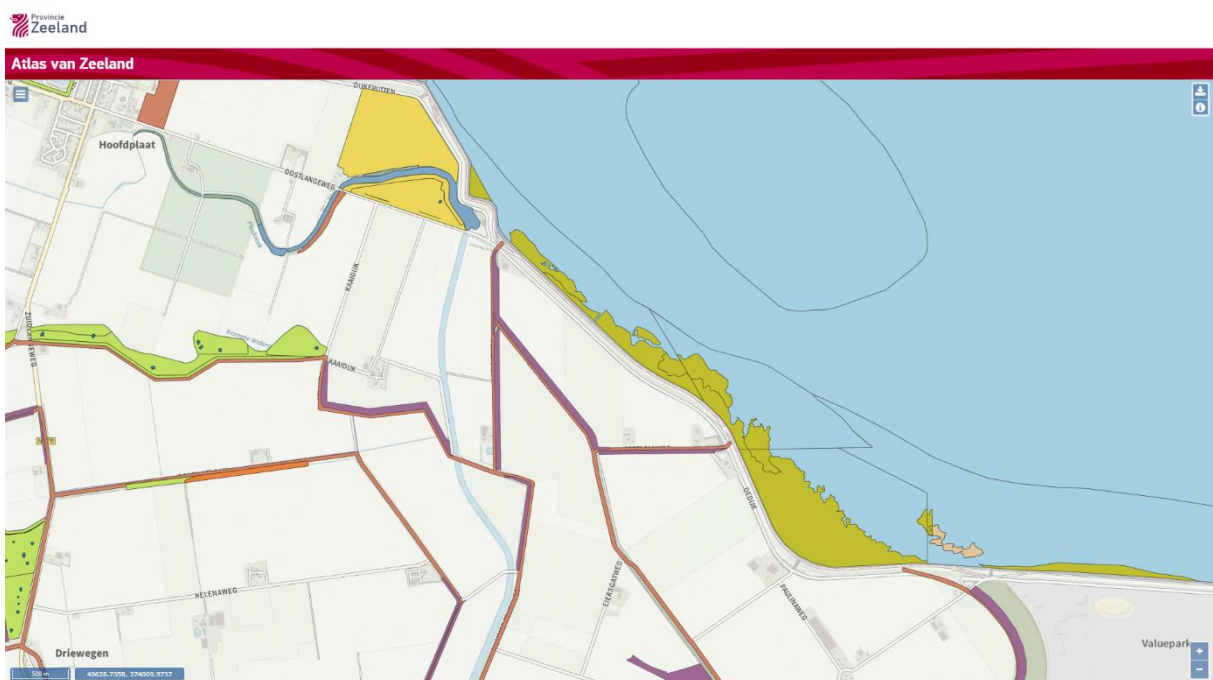
Totaal: 14 u. 20 minuten

2) Kaarten en luchtfoto's:

Luchtfoto uit 2019:

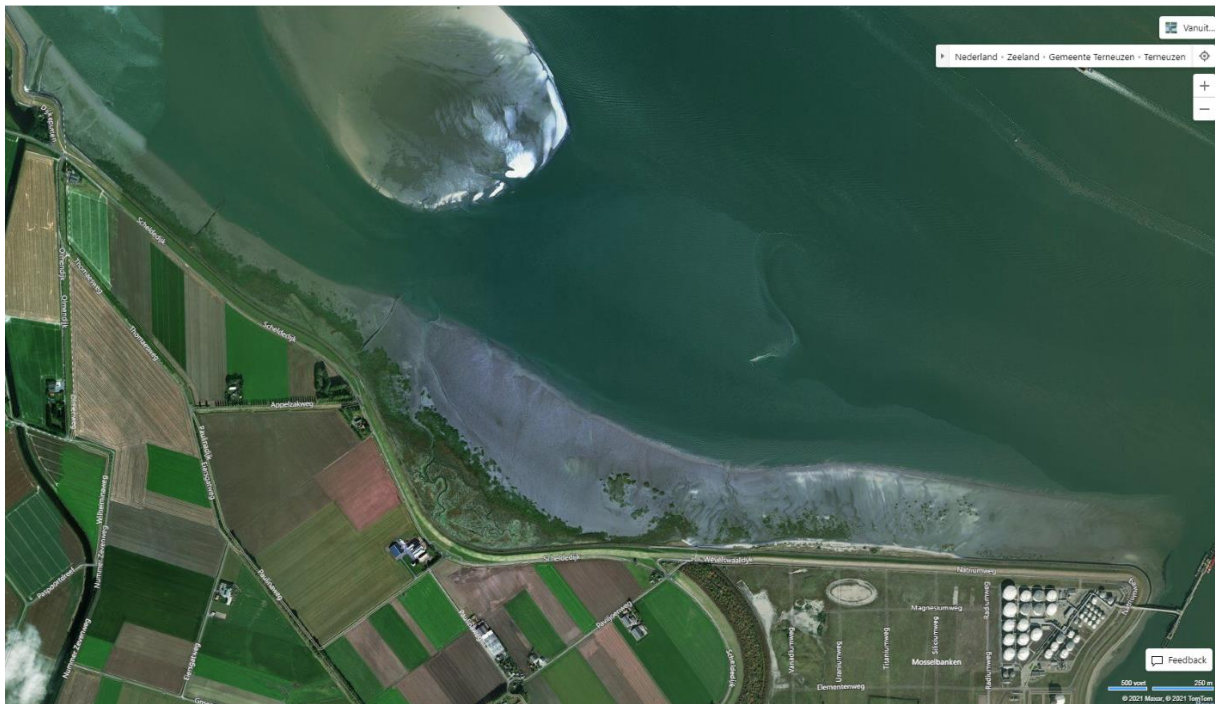

Natuurbeheerplan beheertypen Provincie Zeeland: schor

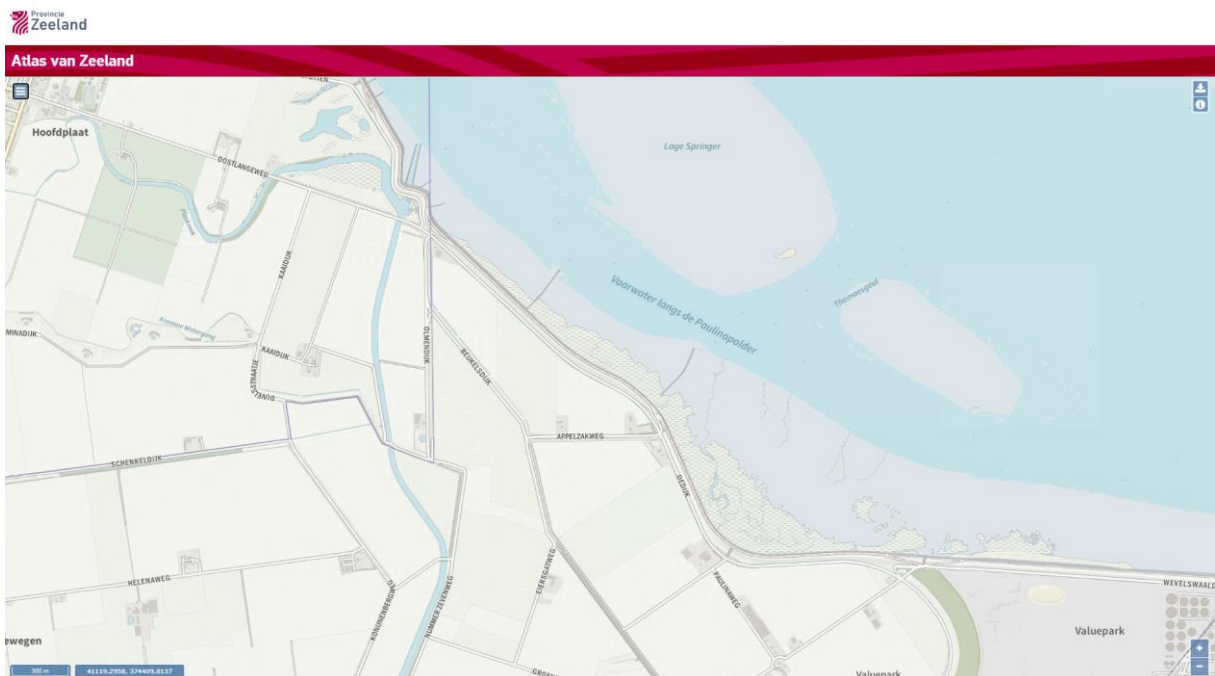

Broedvogels op het Paulinaschor te Terneuzen in 2021

Kaart Bing Maps 2021:

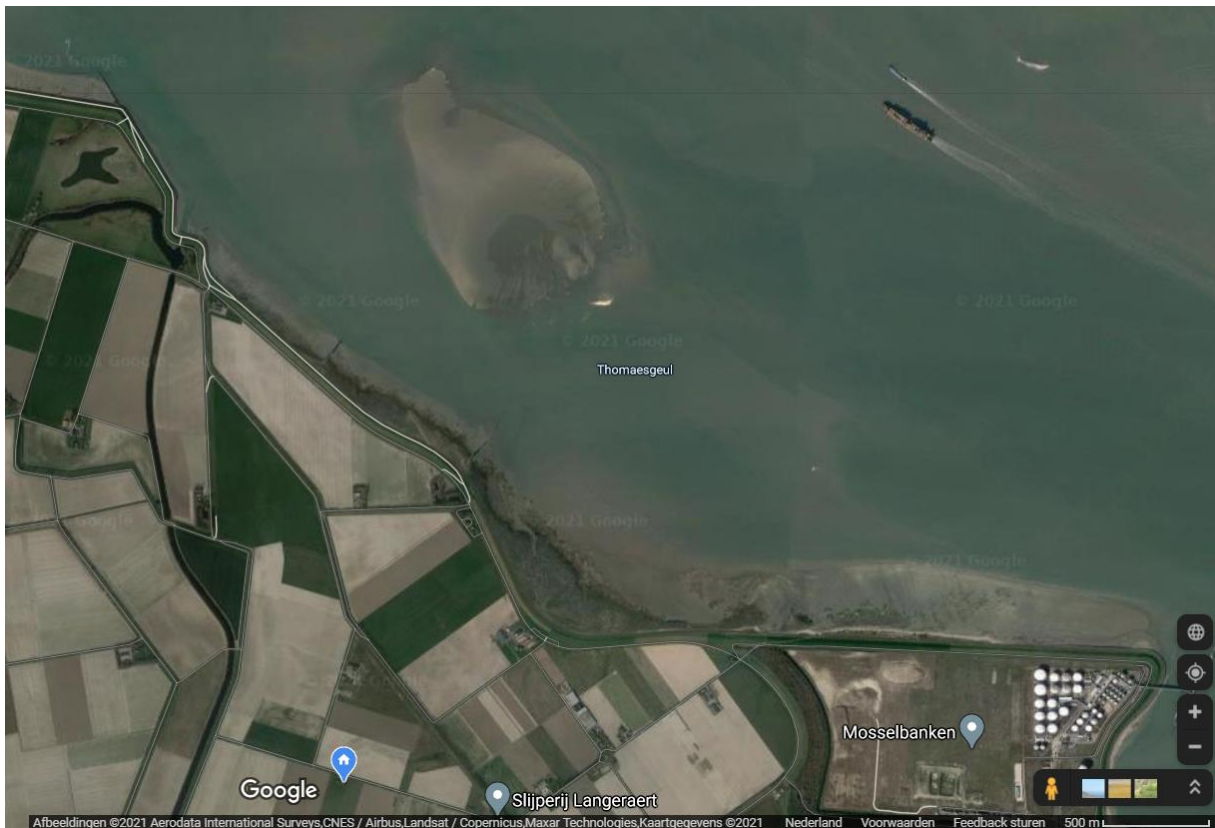

Topografische kaart 2021:

Broedvogels op het Paulinaschor te Terneuzen in 2021

Google Maps 2021:

Kaart Zeeland 2022:

Broedvogels op het Paulinaschor te Terneuzen in 2021

Luchtfoto 2022

Atlas van Zeeland

OSM kaart 2022:

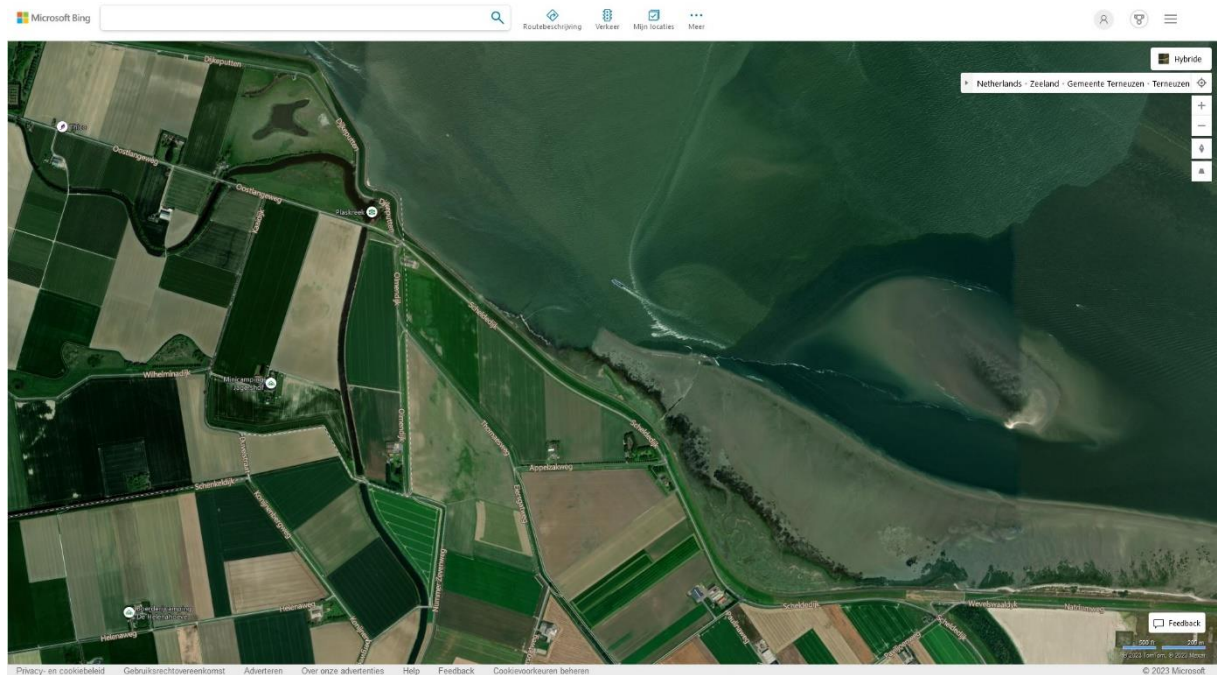

Broedvogels op het Paulinaschor te Terneuzen in 2021

Topokaart 2022:

Bing Maps 2023

Broedvogels op het Paulinaschor te Terneuzen in 2021